

Eesti lihatöötlemise sektori 2016. aasta 3 kuu kokkuvõte

Lühikokkuvõte

- Lihatöötlemise sektori majandusnäitajad on 3 kuu arvestuses püsinud varasemaga võrreldes üpris stabiilsel tasemel, vaatamata asjaolule, et alates 2015. aasta juulist Eestis leviv sigade Aafrika katk on seakasvatuse olukorda tugevasti raskendanud.
- Statistikaameti esialgsetel andmetel tootis lihatööstus 2016. aastal 3 kuuga 64,6 mln euro väärtuses toodangut, mis oli rahaliselt 2,6% vähem kui aasta varem sama perioodiga.
- Nii veiste, sigade kui ka kitsede ja lammaste tapamahud on langenud 5-8%.
- Kohalikul turul müüakse rohkem ning ka eksporti jõuab eelkõige väärindamata liha, vorsttoodete ekspordi rahaline väärtus on vähenenud. Kasvanud on impordi osakaal. Liha ja lihatoodete ekspordikäive oli 3 kuuga 16,6 mln eurot, mis varasema aastaga võrreldes vähenes 9,8%. Eestimaise päritoluga liha ja lihatoodete osakaal koguekspordis oli 70,4% ja vähenes 2,3 protsendipunkti ehk varasemaga võrreldes on kasvanud liha ja lihatoodete reeksport. Imporditi 27,1 mln euro väärtuses liha ja lihatooteid, mille käibe väärtus kasvas 6,7%.
- Lihatööstuse müügitulu oli 69,1 mln eurot – 3,1% väiksem varasemast. Kogukulud olid 67,0 mln euro suurused – 2,6% väiksemad. Lihatööstuse kogukasum¹ oli esimese kvartali lõppedes 2,2 mln eurot, aga 15,4% võrra väiksem kui eelmise aasta samal perioodil.

Sissejuhatus

Ülevaate tegemisel on kasutatud Eesti Statistikaameti (SA) **lühiajastatistika avaliku andmebaasi andmeid**², mis hõlmavad **3-kuulist vaatlusperioodi (aasta esimest kvartalit)** 2016. aastal.

Lihatöötlemise sektori võrdluse korral toiduainetööstusega sisaldab toiduainetööstuse sektor lisaks toiduainete tootmisele ka joogitootmise andmeid.

¹ Kogukasum = müügitulu – kulud kokku

² <http://pub.stat.ee/px-web.2001/Database/Majandus/databasetree.asp>

Lihatöötlemissektori statistilisi näitajaid tõlgendades tuleb arvestada, et valimisse kuulub ettevõtjaid, kellel on põhitegevusele lisaks mitmeid lisategevusalasid (nt looma-, linnu- ja taimekasvatus, sööda tootmine, transporditeenused jm). Antud ülevaates on käsitletud sektori kõigi valimisse kuuluvate ettevõtjate keskmisi näitajaid, mis ei pruugi kajastada kõigi sektori ettevõtjate olukorda võrdselt, vaid näitavad valimi statistilist üldistust. Üksikute ettevõtjate näitajad võivad ülevaate keskmisest oluliselt erineda. 2015. aastal SA lihatööstuste valim muutus ja sellesse lisandus suurettevõtte, kelle põhitegevusala eelnevalt ei olnud liha töötlemine, säilitamine või lihatoodete tootmine ning antud ettevõtte andmed mõjutavad sektori koondpilti oluliselt.

Lihatööstusena üldistatuna käsitletakse antud ülevaates lihatöötlemise sektori ettevõtteid, kelle põhitegevusala kood EMTAK 2008³ kohaselt on C101 (liha töötlemine ja säilitamine ning lihatoodete tootmine), sh:

- Liha töötlemine ja säilitamine, k.a tapamajade tegevus⁴:
 - loomade tapmine ning liha (looma-, sea-, lamba-, lambatalle-, küüliku-, jänese-, kaameliliha jne) ettevalmistamine ja pakkimine tapamajades;
 - värsked, jahutatud või külmutatud liha tootmine lihakehadena (rümpadena);
 - värsked, jahutatud või külmutatud liha tootmine raietükkidena;
 - toornahkade tootmine tapamajades, k.a karvatustamine;
 - peki ja muu toidukõlbliku loomse rasva sulatamine (v.a linnurasva sulatamine);
 - loomse rupsi töötlemine;
 - kitkevillade tootmine;
- Linnuliha töötlemine ja säilitamine, k.a sulgede tootmine⁵:
 - kodulindude tapmine, kitkumine ja pakkimine tapamajades;
 - värsked, jahutatud või külmutatud liha tootmine raietükkidena;
 - toidukõlbliku linnurasva sulatamine;
 - sulgede ja udusulgede tootmine;
- Liha- ja linnulihatoodete tootmine⁶:
 - kuivatatud, soolatud ja suitsutatud liha tootmine;
 - lihast, rupsist (k.a maksast) või verest toodete ja konservide tootmine (nt viinerid, salaami, servelaatvorstid, teevorstid, keedusingid, veri- ja maksavorstid, pasteetid, tarrendid, rulaadid);
 - inimtoiduks kõlbmatu pulbri, jahu ja graanulite tootmine lihast või rupsist; rasvakõrnete tootmine.

^{3h}Eesti Majanduse Tegevusalade Klassifikaator

⁴ Siia ei kuulu liha pakendamine.

⁵ Siia ei kuulu liha pakendamine.

⁶ Siia ei kuulu külmutatud valmisroogade tootmine lihast ja linnulihast, lihasuppide tootmine, liha hulgikaubandus, ning liha- ja linnulihatoodete pakendamine.

Positsioon majanduses

Lihatöötlemise sektori moodustavad Eestis kesktlääbi 50 töötlemisettevõtet ja väikemajapidamist, millest viis suuremat tööstust annavad üle 90% lihatöötlemise sektori kogu müügitulust.

SA esialgsel andmetel tootis lihatööstus 2016. aastal 3 kuuga 64,6 mln euro väärtuses toodangut, mis oli 2,6% vähem kui aasta varem sama perioodiga. Maaeluministeeriumi arvutustel moodustas lihatööstuse toodang rahalises arvestuses 2,9% töötleva tööstuse (+0,0 protsendipunkti) ja 19,2% toiduainetööstuse (-0,6 protsendipunkti) toodangu väärtusest.

Viimase saadaoleva statistika järgi oli 2015. aasta lõppedes Eestis 256,2 tuhat veist (-3,2%), 304,5 tuhat siga (-14,9%), 90,9 tuhat lammast ja kitsse (-1,2%) ja 2161,8 tuhat lindu (-7,6%).

2016. aastal tapeti 3 kuuga tegevusloaga lihakäitlemisettevõtetes 8,9 tuhat veist ning seeläbi saadi 2250 tonni liha. Võrreldes 2015. aasta sama perioodiga vähenes tapetud veiste arv 800 veise (-8,2%) võrra ja liha saadi üle 160 tonni (-6,8%) vähem. Sigasid tapeti 130 tuhat ja neist saadi 10,6 tuhat tonni liha, mis oli 7,1 tuhat siga (-5,2%) vähem ning samuti 213 tonni (-2,0%) vähem liha kui varasemalt. Lambaid ja kitsi tapeti 1200 looma, mida oli 100 looma (-7,7%) vähem kui aasta varem. Lammastest ja kitsedest saadi 21 tonni liha, mida oli 2,0 tonni (-8,7%) vähem.

Tabelis 1 on välja toodud aastastatistika andmed, viimased andmed on 2015. aasta kohta. Vorsttoodete kohta on lühiajastatistikast ülevaade, et 3 kuuga on vorsttoodete toodang vähenenud 4,1% (2015. aastal toodeti 3 kuuga 7,3 tuhat tonni ja 2016. aastal 7,0 tuhat tonni).

Tabel 1. Eesti lihatoodang kokku (tapakaalus) ja liha tööstustoodangu struktuur, tuhat tonni

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Lihatoodang kokku	75,4	80,6	78,4	79,8	80,7	83,7	..
Liha tööstustoodang	45,5	43,1
Vorsttooted	36,7	36,5	34,5	33,5	30,4	29,6	..
... keeduvorst	10,8	11,9	11,5	11,3	11,2	10,0	..
... sardellid	3,8	3,5	3,4	3,3	3,3	3,2	..
... viinerid	12,4	11,3	10,2	9,8	9,4	9,0	..
... poolsuitsuvorst	4,7	5,8	4,4	4,2	3,6	3,5	..
... täissuitsuvorst	0,7	1,0	1,0	1,3	1,6	1,7	..
... maksavorst	1,0	0,9	1,1	0,9	2,1	1,0	..
... verivorst	1,5	1,4	1,4	1,3	1,3	1,2	..
... muud vorsttooted	1,9	0,8	1,5	1,4	1,7	1,2	..

Allikas: Statistikaameti aastastatistika; .. – andmed pole avaldatud; andmed 09.08.2016 seisuga

Üldise trendina on näha, et lihatoodang on kasvanud pidevalt, aga lihast valmistatud toodete osakaal on olnud vähenemises. Müüki ja eksporti jõuab rohkem väärindamata liha, vorsttoodete ekspordi rahaline väärtus on vähenenud, kasvanud on impordi osakaal kohalikul turul. Liha ja lihatoodete ekspordikäive oli 3 kuuga 2016. aastal 16,6 mln eurot, mis varasema aastaga võrreldes vähenes 9,8%. Eestimaise päritoluga liha ja lihatoodete osakaal koguekspordis oli 70,4% ja vähenes 2,3 protsendipunkti ehk varasemaga võrreldes on kasvanud reeksporti osakaal. Imporditi 27,1 mln euro väärtuses liha ja lihatooteid, mille käibe osakaal kasvas 6,7%. Impordis suurenes eelkõige liha

osakaal, veidi ka lihatoodete osakaal. Eelkõige kasvas värske või jahutatud veiseliha import Soomest ja külmutatud veiseliha import Hollandist, märgatavalt kasvas värske, jahutatud või külmutatud sealihaga import Leedust ja Lätist ning lamba- ja kitseliha import Uus-Meremaalt, Taanist, Poolast ja Leedust.

Eesti lihatootmise- ja töötlemise sektorit mõjutavad otseselt suuremal turul toimuvad muutused. Eesti lihatootmise turusituatsiooni on märgatavalt halvendanud sigade Aafrika katk ja sellest tulenevad ekspordipiirangud. Eestis avastati kodusigadel sigade Aafrika katk juulis 2015. Varasemast perioodist avaldab jätkuvalt mõju olulise sihtturuna Venemaa sulgumine elussigade ekspordiks EL-ile alates 2012. aastast ning 2014. aasta algusest looma- ja sealihale (värskele ja külmutatule), kodulinnulihale ja sellest valmistatud toodetele ning soolatud ja kuivatatud lihale.

Euroopa ühisturul valitseb liha ülepakkumine ning lihatöötlemisettevõttele, kes töötavad odava importtoorainega, on konkurentsieelis nende ees, kes oma tooraine ise kasvatavad. Vaatamata EL-i sealihaga ekspordi suurenemisele oli sealihaga pakkumine turul endiselt suurem kui nõudlus, mistõttu jäi sealihaga hinnatase madalaks. Olukorra leevendamiseks rakendati jaanuaris eraladustamise meetet, mida rakendas 18 liikmesriiki. EL-i sealihaga peamiseks eksporditurgudeks on Aasia riigid: Hiina, Jaapan, Hongkong ja Filipiinid. Täpsemalt sealihaga ja teistest EL-i lihaturul toimuvatest muutustest saab lugeda Maaeluministeeriumi kodulehel (www.agri.ee) avaldatud põllumajandussektori 2016. aasta I kvartali ülevaatest⁷ (alates lk 35).

Euroopa komisjon avaldab perioodiliselt EL-i keskmiseid veise-, sea- ja linnuliha hindu⁸ ning lühiajaga ülevaateid erinevate põllumajandussektorite turgude⁹ kohta (teiste hulgas lihasektorist).

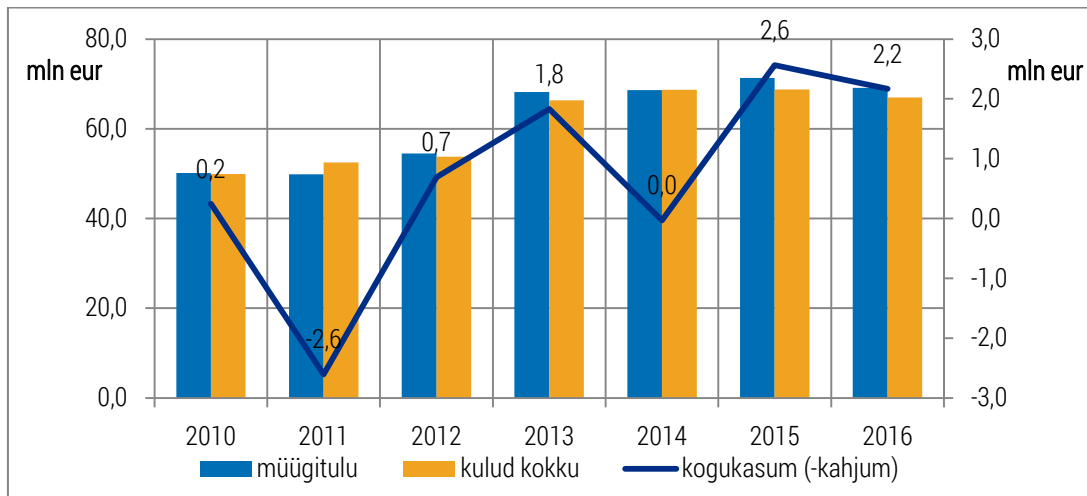
Majandusnäitajad

Lihatööstuse müügitulu 3 kuuga 2016. aasta oli 69,1 mln eurot, mis oli eelmise aasta sama perioodiga võrreldes 3,1% väiksem (joonis 1). Võrreldes varasemate aastatega on müügitulu püsinud jätkuvalt kõrgel tasemel ja langus viimases kvartalis oli väike. Seda mõjutas enim ekspordi käibe langus ja enimtarbitava sealihaga madal hind, mis on tulenenud sigade Aafrika katku tõttu III tsoonis kehtestatud rangetest piirangutest turustamisel. Sektori kogukulud olid 67,0 mln euro suurused ja olid 2,6% väiksemad kui varasemalt. Kogukulude langusele avaldas mõju töötlemiseks vajaliku tooraine kokkuostuhinna madal tase. Kuna sektori teenitud müügitulu ületas siiski kogukulud, siis oli lihatööstuse kogukasum¹ esimese kvartali lõppedes 2,2 mln euro suurune, aga oli 15,4% võrra väiksem (-0,4 mln eurot) kui eelmise aasta samal perioodil.

^{7h} <http://www.agri.ee/sites/default/files/content/ylevaated/2016/ulevaade-pollumajandussektor-2016-01.pdf>

^{8h} http://ec.europa.eu/agriculture/dashboards/index_en.htm

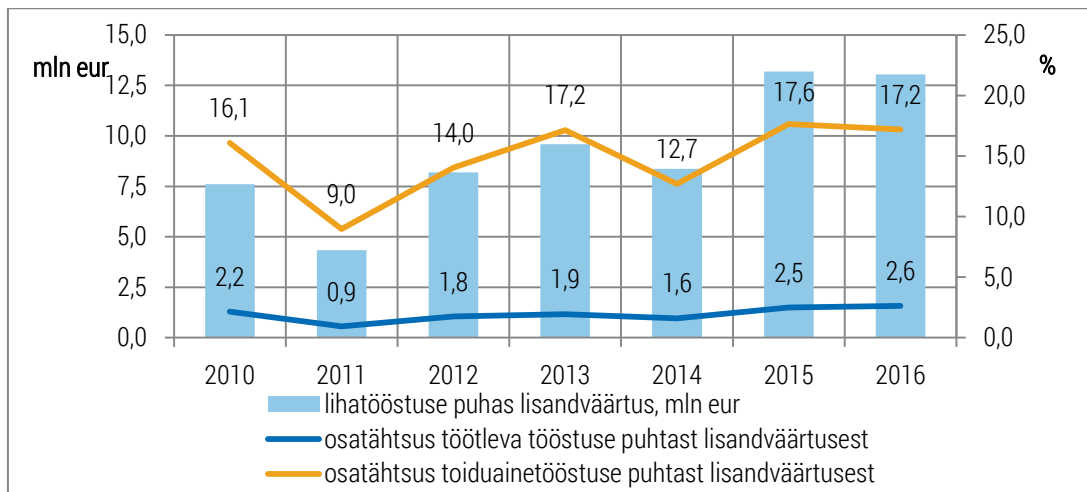
⁹ http://ec.europa.eu/agriculture/markets-and-prices/short-term-outlook/index_en.htm

Joonis 1. Lihatoöstuse müügitulu, kogukulud ja kogukasum (-kahjum) 2010–2016 3 kuud

Allikas: Statistikaamet, andmed 09.08.2016 seisuga

Lihatööstuse puhas lisandväärtus¹⁰ oli 13,1 mln eurot, mis oli eelmise aasta sama perioodiga võrreldes 0,8% väiksem (joonis 2). Puhta lisandväärtuse langusele viis tööjõukulude 2,5%-line kasv, mida ei kompenseerinud lihatööstuse teenitud tulu. Sektori tööjõukulud olid 10,9 mln euro suurused ja lihatööstuse puhas lisandväärtus moodustas 2,6% töötleva tööstuse ja 17,2% toiduainetööstuse puhta lisandväärtusega võrreldes.

Joonis 2. Lihatoöstuse puhas lisandväärtus 2010–2016 3 kuud

Allikas: Statistikaamet, Maaeluministeeriumi arvutused, andmed 09.08.2016 seisuga

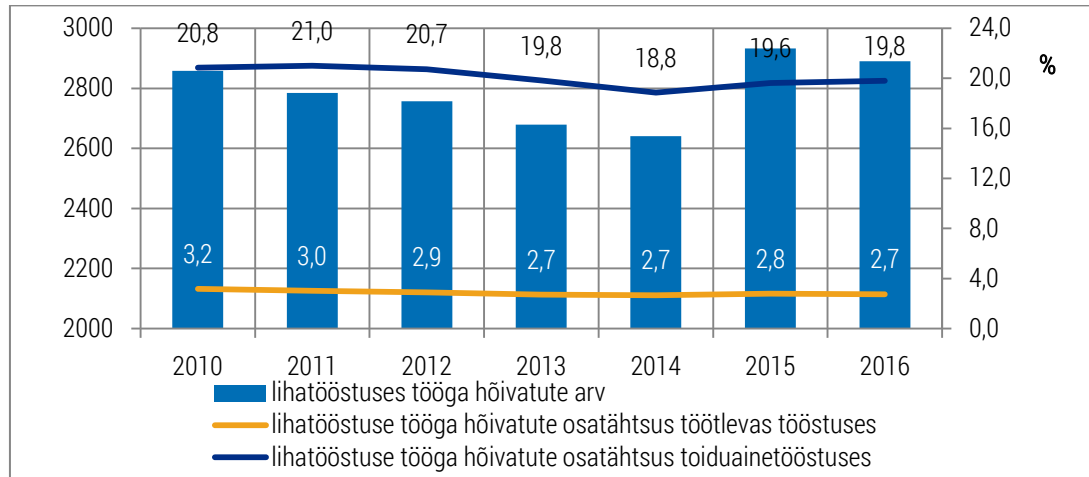
3 kuu arvestuses oli lihatööstuses keskmiselt tööga hõivatud isikuid¹¹ 2890 (joonis 3) ning nende arv oli 42 inimese võrra (-1,4%) väiksem võrreldes varasemaga. Sektori tööga hõivatute arvu mõjutas

¹⁰ Puhas lisandväärtus = (müügitulu – kulud kokku) + tööjõukulud

¹¹ Tööga hõivatud isikud – kõigi ettevõttes töötavate isikute arv, olenemata töönädala pikkusest (sh omanikud ja nende tasuta töötavad pereliikmed, osaajaga töötajad, hooajatöötajad jt)

aasta alguses esimese kvartalis toimunud Atria Eesti AS Vastse-Kuustse lihatööstuse sulgemine, mille tagajärjeks oli töötajate koondamine.

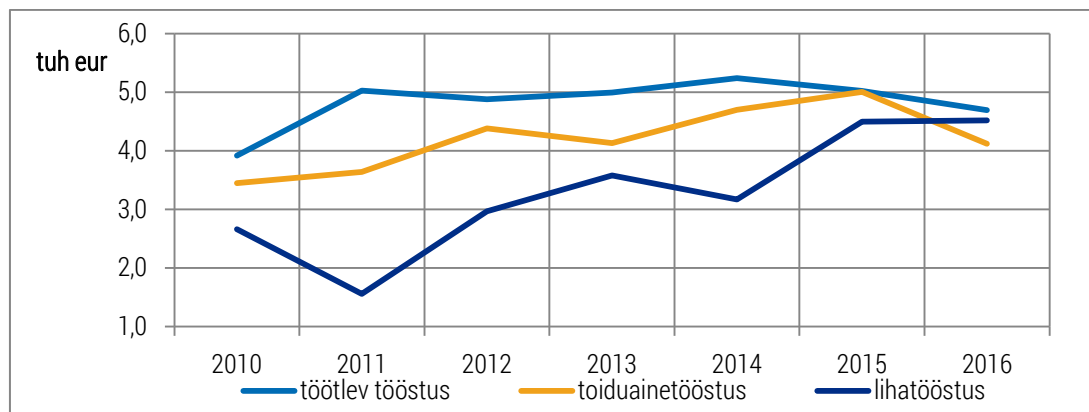
Lihatööstuses hõivatute osatähtsus töötleva- ja toiduainetööstuse sektoriga võrreldes kokkuvõttes vähenes ja oli vastavalt 2,7% ja 19,8%.

Joonis 3. Lihatööstuses keskmiselt tööga hõivatud isikute arv 2010–2016 3 kuud

Allikas: Statistikaamet, Maaeluministeeriumi arvutused, andmed 09.08.2016 seisuga

Tööviljakus¹² hõivatu kohta puhta lisandväärtuse alusel oli lihatööstuses 4,5 tuhat eurot ja püsis muutumatuna eelmise aastaga võrreldes samal tasemel (joonis 4). Kui vaadata varasemaid aastaid, siis on lihatööstuse tööviljakus märgatavalt kasvanud, seda tehtud investeeringute toel efektiivsuse suurendamiseks tootmisprotsessis.

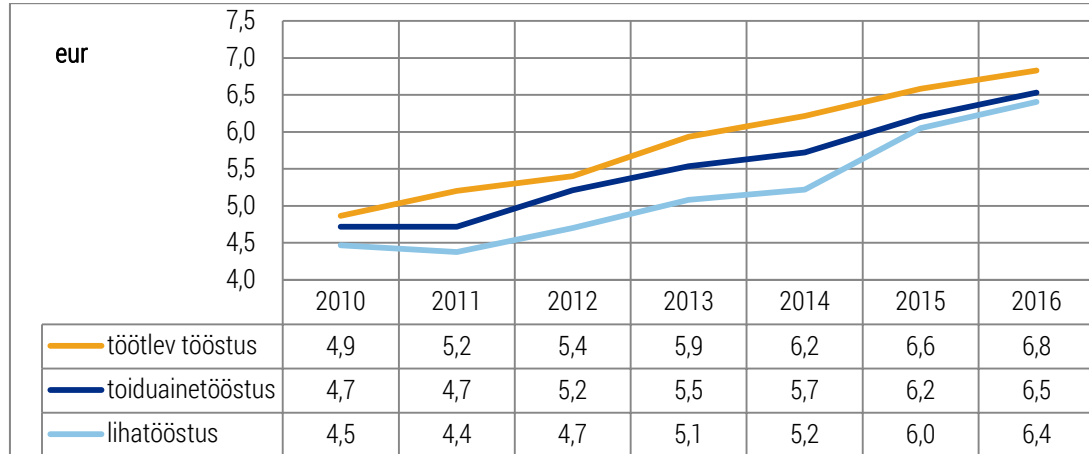
Joonis 4. Lihatööstuse tööviljakus hõivatu kohta puhta lisandväärtuse alusel 2010–2016 3 kuud

Allikas: Statistikaamet, Maaeluministeeriumi arvutused, andmed 09.08.2016 seisuga

Maaeluministeeriumi arvutuste põhjal oli lihatööstussektori keskmine 3 kuu brutotootasu 6,4 eurot tunnis, mis oli varasema aasta sama perioodiga võrreldes 6,7% suurem (joonis 5). Lihatööstuse tootasu võrreldes töötleva tööstuse ja toiduainetööstusega on olnud madalam, siiski on lihatööstuse

¹²Tööviljakus = puhas lisandväärtus / tööga hõivatud inimeste arv

töötasu tase ühtlustumas toiduainetööstuse sektori keskmisega ning ei jää enam väga kaugelt töötlevas tööstuses makstavast töötasust. Tervikpildis on keskmine brutotöötasu viimastel aastatel liikunud tõusvas trendis.

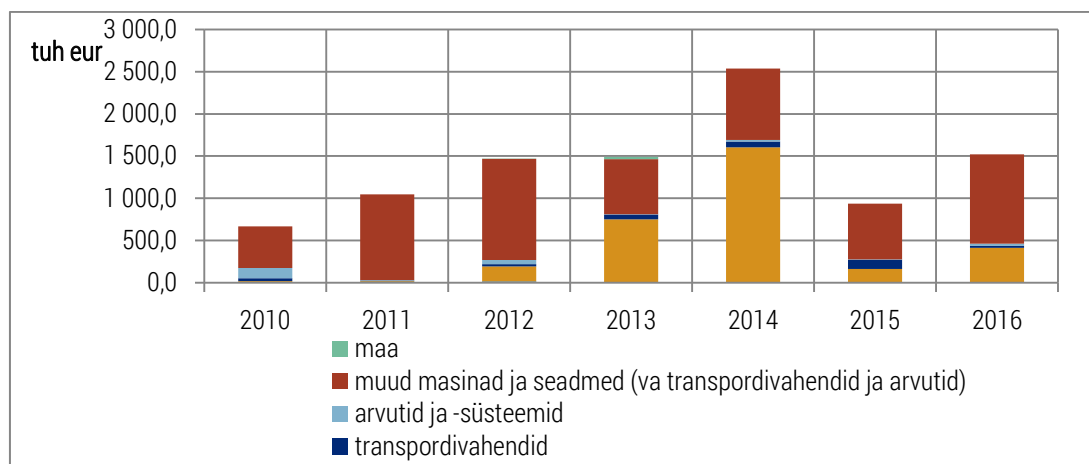

Joonis 5. Lihetööstuse keskmine bruto töötasu tunnis 2010–2016 3 kuud

Allikas: Statistikaamet, Maaeluministeeriumi arvutused, andmed 09.08.2016 seisuga

Investeeringud

2016. aasta 3 kuuga investeeris lihatööstus materiaalsesse põhivarasse kokku 1,5 mln eurot, mida oli 0,6 mln eurot (66,7%) rohkem kui aasta varem (joonis 6). Keerulises turuolukorras on alati vajalikud täiendavad investeeringud, et suurendada tootmise efektiivsust. Käesoleval perioodil soodustas investeeringuid tehnoloogia arendamisesse maaelu arengukava 2014–2020 investeerimismeetmete avanemine taotlemiseks.

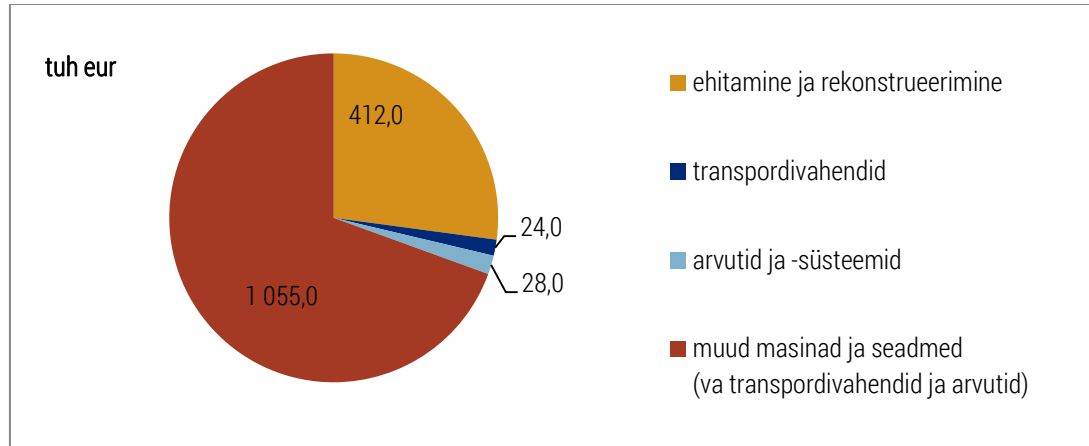

Joonis 6. Lihetööstuse investeeringud 2010–2016 3 kuud

Allikas: Statistikaamet, Maaeluministeeriumi arvutused, andmed 09.08.2016 seisuga

Suurimad investeeringud tehti tehnoloogilise poole uuendamiseks masinate, seadmete ja inventari soetamisega – kokku 1,1 mln eurot, mida oli 60,1% varasema perioodiga võrreldes enam (joonis 7).

Ehitamise ja rekonstrueerimise tarbeks tehti investeeringuid 412,0 tuh eurot, arvutitesse ja -süsteemidesse investeeriti 28 tuhat eurot ning transpordivahenditesse 24 tuh eurot.

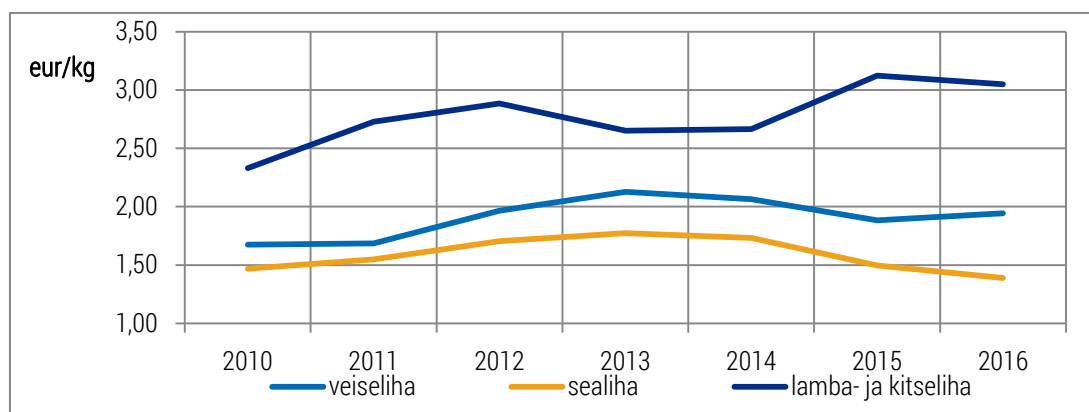

Joonis 7. Lihatööstuse investeeringud 2016. aastal 3 kuuga

Allikas: Statistikaamet, Maaeluministeeriumi arvutused, andmed 09.08.2016 seisuga

Liha kokkuostuhind

SA andmetel oli lamba- ja kitseliha 3 kuu keskmine kokkuostuhind 2016. aastal 3,05 eurot/kg, mis oli 2,6% langenud (joonis 8). Veiseliha hind kallines, aga sealihaga keskmine kokkuostuhind odavnes märgatavalt, millele on tõsiselt mõju avaldanud sigade Aafrika katk. Veiseliha maksis keskmisena 1,94 eurot/kg (+3,2%) ja sealihaga 1,39 eurot/kg (-6,7%). Sealihaga kokkuostuhind oli viimati 1,40 eurot/kg tasemel 2010. aasta alguses, veiseliha kokkuostuhind on alates 2012. aastast püsinud üpris stabiilselt 2,00 eurot/kg lähistel.

Joonis 8. Lihade keskmised kokkuostuhinnad 2010–2016 3 kuud

Allikas: Statistikaamet, Maaeluministeeriumi arvutused, andmed 09.08.2016 seisuga

Lihasektori andmete võrdlev tabel

Tabel 2. Olulisemad näitajad 2015. ja 2016. aasta 3 kuu võrdluses

	2015	2016	Muutus (%)
Positsioon majanduses			
Toodangu väärtus, mln €	66,3	64,6	-2,6
Toodangu väärtuse osatähtsus töötlevas tööstuses, %	2,9	2,9	+0,0 pp
Toodangu väärtuse osatähtsus toiduainetööstuses, %	19,8	19,2	-0,6 pp
Majandusnäitajad			
Keskmine tööga hõivatute arv	2932	2890	-1,4
Müügitulu, mln €	71,3	69,1	-3,1
Kulud kokku, mln €	68,8	67,0	-2,6
Kogukasum (-kahjum), mln €	2,6	2,2	-15,4
Puhas lisandväärtus, mln €	13,2	13,1	-0,8
Töövõljalikus puhta lisandväärtuse alusel, tuh €	4,5	4,5	0,0
Keskmine bruto töötasu tunnis, €	6,0	6,4	+6,7
Investeeringud materiaalsesse põhivarasse kokku, mln €	0,9	1,5	+66,7
Keskmine kokkuostuhind			
Veiseliha, €/kg	1,88	1,94	+3,2
Sealiha, €/kg	1,49	1,39	-6,7
Lamba- ja kitseliha, €/kg	3,13	3,05	-2,6

Allikas: Statistikaamet, Maaeluministeriumi arvutused, andmed 09.08.2016 seisuga

Legend	
	kasvas
	kahanes
pp	protsendipunkti

Lihasektori andmete pikk aegrida

Tabel 3. Olulisemate näitajate aegrida 2001–2016 3 kuu arvestuses

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Tööga hõivatute arv	2157	2366	2441	2526	2441	2683	3058	2734	2960	2858	2784	2757	2697	2641	2932	2890
Müügitulu, mln €	27,1	28,4	29,2	31,7	33,6	41,6	47,1	49,6	53,9	50,2	49,9	54,5	68,2	68,6	71,3	69,1
Kulud kokku, mln €	..	27,5	28,0	30,5	32,7	39,7	44,8	49,3	53,3	49,9	52,5	53,8	66,4	68,7	68,8	67,0
Kogukasum (-kahjum), mln €	..	0,9	1,3	1,2	0,9	1,9	2,3	0,3	0,6	0,2	-2,6	0,7	1,8	0,0	2,6	2,2
Tööjõukulud, mln €	2,6	3,1	3,3	3,9	4,1	5,1	6,5	7,3	7,9	7,4	6,9	7,5	7,7	8,4	10,6	10,9
Investeeringud materiaalsesse põhivarasse, mln €	1,4	2,2	1,8	2,2	4,4	2,6	1,0	5,7	0,9	0,7	1,0	1,5	1,5	2,5	0,9	1,5
Ekspordi väärtus, mln €	7,1	6,5	7,8	11,7	10,8	12,7	14,7	15,6	24,9	17,9	18,4	16,6

Allikas: Statistikaamet, Maaeluministeeriumi arvutused, andmed 09.08.2016 seisuga